

Verslag conferentie ‘Buitenspelen in Rotterdam’

Zo'n zestig deelnemers bezochten op 26 september 2024 de conferentie van Buurt- en Speeltuinwerk Rotterdam (BSW) in Speeltuin Tarwewijk. Dit waren ambtenaren, speeltuinbestuurders, politici/bestuurders en overige belangstellenden.

Dagvoorzitter **Josje van Nes**, die werkt voor de Ombudsman en Kinderombudsman van Rotterdam Rijnmond, vraagt de aanwezigen naar hun ervaringen met buitenspelen. Willem van Bracht zat al op de speeltuin toen hij een jaar of zes was. Een ander ging vroeger verstoppertje spelen achter de kerk.

Josje vertelt dat zij, toen haar kinderen klein waren, met de wijk een soort natuurspeeltuin hebben aangelegd op een braakliggend terrein zodat ze daar, ongezien door ouders, konden spelen. Hutten-bouwen, ruzie krijgen en zelf weer oplossen.

Het programma bestaat uit drie sprekers en een panel: Pauline van der Loo van Jantje Beton, Willem Philipsen van Rotterdam Onbeperkt en wethouder Faouzi Achbar van de gemeente Rotterdam.

Eerst licht **Bas Goedendorp**, directeur van BSW, toe dat deze conferentie is georganiseerd in het kader van het 50-jarig jubileum van Buurt- en Speeltuinwerk Rotterdam. In die 50 jaar is Rotterdam en is het buitenspelen heel erg veranderd is. Dit het een moment om vooruit te kijken naar de komende 50 jaar BSW en buitenspelen. Buitenspelen in Rotterdam, dat betekent dat er ruimte moet zijn om te kunnen buitenspelen. Buitenspelen staat onder druk, door opgaves op het gebied van klimaat, verdichting van woningbouw, van mobiliteit. Allemaal vraagstukken die raken aan (ruimte voor) het buitenspelen. Daarnaast is er de uitdaging van de speeltuin. De speeltuin van de toekomst, hoe moet die eruit zien? Het is een proces waarin we op zoek zijn, samen met gemeente Rotterdam en speeltuinbesturen. Vandaag willen we met jullie kijken hoe dat buitenspelen er eigenlijk uitziet en wat we met elkaar kunnen doen om dat buitenspelen en de ruimte daarvoor te borgen. Om de discussie te voeden, hebben we mooie sprekers.

Gerben Helleman, de Haagse Hogeschool: onderzoek speelvriendelijke steden [\[Presentatie\]](#).

Hij start met de vraag aan de aanwezigen: speelde je vroeger meer binnen dan buiten? Verreweg de meeste aanwezigen speelden meer buiten. Deze vraag is ook gesteld aan drie verschillende generaties (opa's en oma's, ouders en kinderen). Bij de ouderen speelde 69% meer buiten dan binnen. In de laatste generatie is dat enorm afgenomen: 53% van de kinderen speelt meer binnen dan buiten. We zijn eigenlijk een hele generatie aan het kwijtraken die niet meer buiten speelt of in ieder geval veel minder buiten speelt dan in vorige generaties. Daarin spelen veel verschillende trends een rol, zoals:

- De verdichting van onze steden. Er is steeds minder openbare ruimte terwijl die juist zo belangrijk is om te kunnen spelen.
- Buitenspelen heeft veel concurrentie van wat binnen kan: veel leuke dingen doen op schermpjes.
- Kinderen hebben steeds minder tijd of maken minder tijd om buiten te spelen. Ze zijn bij de kinderopvang, sportvereniging, muziekles, etc. en dat gaat af van de vrije tijd die er is om buiten te spelen met de buurtkinderen.
- De openbare ruimte staat steeds voller met auto's. Dat heeft invloed op de verkeersveiligheid en daarmee ook op het buitenspelen. Tussen 2000 en 2023 is in Nederland het aantal personenauto's toegenomen met 41% en in Rotterdam met 33%.
- Ouders zijn heel angstig voor van alles (verkeersongeluk, maar ook kidnapping en ontvoering); kinderen nemen dat over en blijven daarom liever binnen.

Wij hebben onderzocht wat invloed heeft op het buitenspelen. (N.B. buitenspelen in de openbare ruimte na schooltijd, niet spelen in een omheinde, beheerde speeltuin. Daar waar in de presentatie 'speeltuin' gebruikt wordt, betreft dat ingerichte speelplekken in de openbare ruimte.)

Kolenkitbuurt/Overtoomse Veld in Amsterdam, Tanthof in Delft en Morgenstond in Den Haag zijn de drie onderzoeksgebieden, die variëren in bevolkingssamenstelling en qua stedenbouwkundige structuur. We gingen met kinderen in gesprek aan de hand van foto's die zij maakten van speelplekken en wandelden met andere kinderen door de wijken en vroegen waar ze wel of niet speelden en waarom. Daarnaast deden we observatieonderzoek: registreren als een kind aan het spelen is en wat het doet. Zo ontstaat een beeld van waar in een wijk gespeeld wordt. Dit levert kaartjes op waarbij iedere stip een spelend kind is. Die stipjes staan over elkaar heen, dus met een 'heatmap' kan je zien waar het druk is. Over deze kaart kun je andere kaartlagen leggen (bijvoorbeeld van speeltuinen), zodat je als gemeente inzicht krijgt waar veel en waar weinig wordt gespeeld.

Voor deze presentatie zijn van de drie wijken de highlights eruit gehaald: waar spelen kinderen veel en waar niet, aangevuld met de dingen die de kinderen over die speelplekken hebben gezegd. Wat zijn de factoren om naar een plek toe te gaan, of juist niet.

Als eerste en belangrijkste: veel kinderen spelen daar waar een clustering van activiteiten is: schoolplein, speeltuin, supermarkt of winkelcentrum. Rond schoolpleinen is het eigenlijk altijd druk. Dat heeft te maken met het vertrouwen dat ouders hebben in die plek, en in de route om zelfstandig naar huis te lopen. Daardoor mogen kinderen daar eerder spelen dan op andere plekken.

De tweede factor is de dichtheid. Kinderen gaan buiten spelen als er andere kinderen zijn. Zonder speelkameraadjes is het niet interessant om naar buiten te gaan. In de vergrijzende wijk Tanthof is een veel lagere dichtheid dan in de andere twee wijken.

Ook sociale veiligheid is een factor (voor ouders maar ook voor kinderen). De actieradius die kinderen krijgen, dus hoever ze van hun eigen woning zelfstandig ergens mogen gaan spelen, heeft heel vaak te maken met de hoor- en kijkafstand. Een ouder kan regelmatig checken of het goed gaat met het kind (informeel toezicht). Dat is de eerste cirkel waarin de kinderen mogen spelen. Dat verwacht je bij kinderen van 4 tot 5 en 6, maar het blijkt dat ook kinderen tot 11 jaar heel strikt nog steeds rondom hun eigen portiek in een kleine cirkel mogen spelen, en niet verder, zonder toezicht van ouders.

Comfort: plekken met grind en zand worden vaak gemeden. Lastig voor in je schoenen en er zitten veel kattenuitwerpselen in (kinderen noemen zo'n speelplek wel de kattenbak).

Vindbaarheid: soms wisten kinderen niet dat er een speelplek vlakbij hun woning was. Dat heeft te maken met zichtbaarheid (plek is niet te zien vanaf de openbare weg) of met die kleine actieradius die ze meekrijgen van hun ouders. Een ander voorbeeld (dia 19 op pagina 5 van de presentatie - Vindbaarheid) is een speelplek die volledig wordt omringd door tuinen en woningen. Kinderen weten niet of ze daar wel mogen komen. Het toegankelijkheidsvraagstuk geldt ook bij veel portieketageflats die we in Den Haag en Amsterdam tegen zijn gekomen.

In de drie wijken hebben we 1.127 kinderen geregistreerd. Daaruit blijkt dat de meeste kinderen in 'de speeltuin' aan het spelen waren (speelplekken die openbaar, continu open zijn en niet beheerd zijn). 42% van de kinderen speelt in een niet-informele speelplek. Een formele speelplek noemen wij een plek die professionals hebben bedacht van bovenaf. Dat is een plek waar je als kind moet of mag spelen: speeltuin, sportveld, schoolplein. Daaraan besteedt de gemeente veel geld en aandacht. Maar ook een stoep, grasveld of buurtpleintje is voor veel kinderen net zo belangrijk als speelplek, of zelfs belangrijker, dan die formele speelplekken. Bijvoorbeeld autovrije straatjes, waar ouders op de stoep zitten om hun kind in de gaten te houden, en plekken waar kinderen met krijt de openbare ruimte aanpassen door er voetbalveldjes e.d. te tekenen.

De stedenbouwkundige structuur is belangrijk. Hoe het is ingericht, autoluwheid, etc. bepaalt of een kind daar kan spelen. En een brede stoep is altijd belangrijk: daar kan je met meer kinderen op zitten en het is de buffer richting de straat. Een parkeerstrook kan ook als buffer dienen naar de rijdende auto's door de straat. Langs een drukke verkeersader laat niemand zijn kind graag spelen. Die aders zijn ook een (symbolische) grens waar kinderen niet zelfstandig overheen mogen, in ieder geval niet in de basisschoolleeftijd. Dus een wijk is interessant, maar eigenlijk zijn het altijd kleinere buurtjes die bepalen tot waar kinderen mogen spelen. Als er een grote, mooie speelplek aan de andere kant van een drukke weg ligt, is die voor veel kinderen eigenlijk niet bereikbaar of toegankelijk.

Veel gemeentelijk beleid gaat over het openstellen van schoolpleinen. Die zijn belangrijk, want het betreft een vertrouwde plek. En er staan heel mooie speeltoestellen. Maar in 50% van de schoolpleinen die wij zijn tegengekomen, gaat het hek op slot na schooltijd. En dat is binnen de discussie over verdichting en tekort aan openbare ruimte eigenlijk doodzonde.

Uitnodigend: veel plekken in de wijken zijn soms niet heel erg uitnodigend en kinderen weten niet of ze daar wel of niet mogen spelen. Veel bordjes geven aan wat er allemaal niet mag, in plaats van 'kom spelen, bewegen, spelen, ontmoeten...'

De 1.127 kinderen waren iets meer jongens. Het waren vooral kinderen tussen 5 en 8 jaar die aan het buitenspelen waren. Dat heeft deels te maken met onze onderzoeksmethodiek: we gingen turven tussen 15.30 en 17.30 uur. Maar ook uit onderzoeken uit andere steden en uit Vlaanderen zie je vergelijkbare statistieken.

Tussen de 0 en 8 jaar zijn de verhouding tussen jongens en meisjes nog redelijk in verhouding, vanaf 9 jaar en ouder zijn het veel meer jongens die buitenspelen. Je ziet daar de verhouding tussen meisjes en jongens naar 30%-70% gaan.

Misschien zorgt het aanbod dat gemeenten creëren voor die leeftijdsgroep (vaak voetbalveld of skatepark) ook wel voor die daling van het aantal meisjes. Maar bijvoorbeeld een pumtrack of freerunparcours trekt, los van jongens en meisjes, een veel grotere groep aan (ook hogere leeftijden): met specifieke vaardigheden en behoeften.

Omdat we nu in een speeltuin zijn, ook wat cijfers over speeltuinen: bij een onderzoek in Leiden telden we bij twee speeltuinverenigingen 253 kinderen. Er spelen in de speeltuin iets meer kinderen tussen 0 en 4 jaar dan in de openbare ruimte. Vrij logisch omdat ouders naar de speeltuin komen met hun kleinere kind. En wat de verhouding jongens en meisjes betreft: in die speeltuinen zie je veel meer meiden dan jongens tussen de 9 en de 12 jaar, dan in de openbare ruimte.

Vraag aan het publiek. Wat denkt u dat de kinderen aan het doen waren? Balsport, relaxen of aan het rijden (skeeleren, steppen, e.d.). Circa 50% van de aanwezigen dachten 'balsport', maar de meeste kinderen waren aan het relaxen, chillen, snoepen, niksen, kijken, op hun telefoon, etc. Daarvoor is niet zo vaak aandacht bij het inrichten van speelplekken. Kinderen gaan op zoek naar een plek waar ze dan in ieder geval kunnen chillen en zitten.

Wat vinden de kinderen belangrijk als je het ze vraagt? Van wat en wanneer zouden ze vaker willen buitenspelen? Diversiteit: kinderen willen verschillende dingen kunnen doen op een speelplek: niet alleen een glijbaan, maar meer speelelementen. Heggen tussen de speelelementen hebben toegevoegde waarde, deze worden gebruikt om tikkertje of verstopperje te doen.

Speelplekken moeten niet allemaal op elkaar lijken, maar zijn ingericht met verschillende speelelementen. En de speelplekken moeten uitdagend zijn, kinderen hebben behoefte aan risicovol spelen. Bijvoorbeeld een kabelbaan of elementen waarop kinderen kunnen klimmen.

Gerben nodigt belangstellenden uit om op 17 oktober naar het symposium 'Speelvriendelijke steden' te komen. En als mensen nog vragen hebben, kunnen zij mailen naar g.helleman@hhs.nl

Fauzi Achbar reageert enthousiast op de presentatie. Een dergelijk onderzoek in Rotterdam is het overwegen waard. Vooral waar het die daling betreft van het buitenspelen. Er zijn mogelijke verklaringen genoemd. Maar kijkend naar de rol van de gemeente, alle interventies die wij plegen, de prachtige speeltuinen, zowel met als zonder hek. Waarom lukt het ons dan niet om een trendbreuk te creëren? Ik ben heel erg benieuwd naar de resultaten van alle programma's die wij inzetten: pleinprogrammering van een aantal partijen die pleiten voor minder watchtime naar meer playtime maar ook in hoeverre onze speeltuinen aansluiten bij de behoefte van de omgeving. Een ander aspect betreft de doelgroep meisjes. Dat is ook een discussie binnen onze eigen organisatie: ons beleid is gericht op jongens. Of het nou gaat om het openen van jongerenhubs, of het tegengaan van criminaliteit. Altijd maar die jongens die een oplossing moeten krijgen voor de problemen die er zijn. En dan missen we dus vaak de meisjes. Ik vond het heel mooi dat speeltuinen daar een belangrijke rol in kunnen spelen. Ik denk dat het ook te maken heeft met het gevoel van sociale veiligheid. Dus ik ben echt wel benieuwd naar dat soort aspecten. Hoe kunnen wij in de speeltuinvisie die we in Rotterdam aan het ontwikkelen zijn dit soort elementen meenemen om de generatie die nu vooral binnen is, buiten te krijgen?

Over meisjes gesproken... Josje van Nes vraagt **Wenda Doff** naar de meisjes in de Tarwewijk. Wenda is bewoner van de Tarwewijk maar ook onderzoeker, socioloog. Er is onderzoek gedaan naar wat de behoeftes zijn van de jongeren in de wijk en wat ze momenteel doen. En de meiden in de Tarwewijk hangen net zoveel als de jongens. Meiden hebben wel meer behoefte aan een veilige plek. Ook hebben wij onderzoek gedaan naar de speeltuinen Tarwewijk en Millinx, met deels vergelijkbare uitkomsten als wat Gerben heeft verteld.

Josje vraagt het panel naar een reactie op de presentatie. **Pauline van der Loo** (Jantje Beton) vindt het verhaal van Gerben ontzettend inspirerend. Wat bijblijft, is hoe belangrijk het is om goed te luisteren naar kinderen en ook te leren van hoe ze spelen. Over buitenspelen zij zijn de experts. Wat ook opvalt, hoe belangrijk het is, zeker in Rotterdam met een zeer stedelijke omgeving is, om alle plekken in buurten heel goed te gebruiken: schoolpleinen, maar ook binnentuinen. We zien vaak dat er veel meer gekozen wordt voor centraal gelegen, grotere speelplekken. Maar als je nu luistert, gaat het voor een heel groot deel om dichtbij huis fijn te spelen, op brede stoepen.

Willem Philipsen (Rotterdam Onbeperkt): Voor mij ligt de focus op de toegankelijkheid van speeltuinen. Ik hoop dat we daar in Rotterdam een grote slag in kunnen maken. Sowieso is de basis van ons beleid wel dat we overal over in gesprek willen gaan met de mensen waar het over gaat. Dus in dit geval vanuit Rotterdam Onbeperkt de jongeren met een beperking. Hoe zij beter gefaciliteerd kunnen worden om te kunnen spelen, zodat je ook sociale inclusie creëert die normaal niet gebeurt omdat ze niet op een natuurlijke manier elkaar kunnen ontmoeten. Ik zou er zeker voor zijn om dit onderzoek ook hier uit te laten voeren.

Een ambtenaar geeft aan dat het bijzonder is om te zien hoe kinderen spelen, dat het lekker gevaarlijk mag zijn. En wij willen altijd maar heel dure ondergronden maken, omdat ze vooral niet mogen vallen. Ze zoeken toch weer iets van stenen op, en zo hoog mogelijk. Dus misschien moeten we daar ook eens op een andere manier naar kijken.

Gerben Helleman reageert op de reacties van de zaal en het panel. Hij vertelt over een speeltuinvereniging in Amsterdam-noord waar je zelf hutten mag bouwen en als je daar drie dagen achtereen aan dezelfde hut bouwt, krijg je een vlaggetje om erop te zetten en dan mag niemand er meer aan zitten. En anders mag iemand anders hem afbouwen of afbreken. Dus daar zit heel veel eigenaarschap in.

Over de inclusieve speeltuinen, dus over de toegankelijkheid en de bereikbaarheid ook voor kinderen met een fysieke beperking of anderszins. Daar wordt heel veel aan gedaan, ook landelijk door Jantje Beton. Wij hopen binnenkort onderzoek te doen in Den Haag naar de inclusieve speeltuinen. Want er is één inclusieve speeltuin waar ik veel observeer, en die speeltuin wordt enorm veel gebruikt, maar niet door kinderen met een fysieke beperking. En de vraag is, waar zit dat in? In de bereikbaarheid ernaartoe of de bereikbaarheid op de plek? Heeft het te maken dat kinderen vaak naar speciaal onderwijs gaan en ze pas om zes uur uit school komen? Het zit ook vaak in fysieke en meer sociale

factoren die bepalen of zo'n inclusieve speeltuin wel of niet gebruikt wordt.

En jongens en meisjes. Het gevaar daarmee is dat ik een jongens- en meisjes-tegenstelling aan het creëren ben in mijn presentatie. En de vraag is of dat eigenlijk terecht is. Aan de ene kant gaat het misschien meer om jongensachtig gedrag of meisjesachtig gedrag. Eigenlijk gaat het veel meer over welke karakters kinderen hebben en wat voor soort behoeften daarbij horen. En dan is eigenlijk jongens-meisjes een verkeerde indeling. Dat is waarom ik ook die pumptrack liet zien. Het gaat er veel meer om wat de behoeften zijn die kinderen hebben en wat bouwen we daarvoor. Over het algemeen zie je wel (zoals net ook gezegd door Wendy), dat grote ruimtes veel vaker als onveiliger worden ervaren door meiden. Dat het vaak juist gaat om kleinere plekje's. Dus die grote speeltuinen juist opdelen in kleinere plekje's of plekken waar je kan zitten. Overigens dat chillen of relaxen zien we evenveel bij jongens als bij meisjes.

Onderzoek naar karakters, persoonlijke eigenschappen e.d. is veel moeilijker te observeren door onderzoekers. Dat is nog onontgonnen terrein waar voor ons nog een taak ligt.

Josje van Nes vertelt (in het kader van die inclusieve speeltuin waar geen kinderen met een beperking komen) over een stagiaire die zeer slechtziend was en na die stage naar het mbo ging. Dat was voor haar de eerste keer dat zij naar een school ging waar niet alles ingericht was voor kinderen met een visuele beperking. Voor haar betekende het dat zij pas rond haar zestiende, zeventiende op een natuurlijke manier in contact kwam met kids die niet dezelfde beperking hebben.

Bas Goedendorp: Ik ben blij dat de presentatie eigenlijk aantoont dat de 'verrommelde' speeltuin steeds belangrijker wordt als trigger voor kinderen. Dat is waar we in Rotterdam wat BSW betreft naar op zoek zijn, en waar ook Jantje Beton steeds meer op inzet. Hoe kun je zorgen dat je die speeltuin uitdagender en prikkelender krijgt, dat niet alles al is aangelegd en aangeharkt. In Rotterdam hebben we De Speeldernis, echt een mooi voorbeeld van een verrommelde speeltuin, en eigenlijk zouden we dat op meer plekken in Rotterdam willen.

Pieter Boshuizen, voorzitter van de wijkraad Vreewijk (en pedagoog): Mij boeit dat stuk van die informele speelplekken. We merken in de wijkraad dat er snel een clash komt in belangen tussen bewoners, met name over formele speelplekken. Dan wordt er gezegd: moet hier nou weer een speelplek? Dan krijgen we hangjongeren en dat willen we niet. Volgens mij hoeft die clash er helemaal niet te zijn. Ik ben benieuwd naar wat goede informele speelplekken kenmerkt en hoe je die in de wijk kunt creëren. Als we daar meer naar kijken, kan eerder een win-win situatie ontstaan. Een fijne informele speelplek voor het kind is misschien ook een fijne plek voor een oudere vrouw met een rollator, misschien ook een plek waarvan een Vreewijker van 50 denkt oh, wat gezellig is het hier.

Jan Bergsma (Speeltuinvereniging Hillesluis): Wij zijn een inclusieve speeltuin. De herkenbaarheid van de diverse tuinen is belangrijk, dat je weet dat je in een bepaalde speeltuin wel inclusief kunt spelen. Dat je dat meer laat weten.

Gerben Helleman: Promotie, ja. In bepaalde wijken worden kaarten gemaakt (nog op papier, maar het kan ook digitaal) waar speeltuinen en waar speelplekken zijn. Die worden uitgedeeld bij de geboorte van kinderen, etc.

Wat betreft de informele plekken: in deze wijk (Tarwewijk) zijn net nieuwe woningen gebouwd, met daaraan standaard bankjes. Als je iets wilt om een beetje informele plekken interessant te maken voor zowel ouderen als jongeren als kinderen, dan zijn het dat soort bankjes. Er zijn boeken vol geschreven over de overgang tussen woning en straat, en tussen privé en publiek; om die grens niet te hard te maken. Wanneer ontstaan die informele speelplekken? Als in ieder geval de stoep breed genoeg is en dus die zachtere overgang tussen publiek en privaat.

In de wijken die wij hebben onderzocht, zien we dat het te maken heeft met autoluw en met verkeersveiligheid. Wij zijn in Nederland best goed in onze wandel- en fietsinfrastructuur. Zolang je dat probeert te behouden, creëer je veel meer van dat soort informele speelplekken. Omdat ze met elkaar worden verbonden en omdat je als kind een veel grotere actieradius krijgt om van het een naar het ander te lopen. Op een internationaal congres of door buitenlandse bezoekers merk je dat we het eigenlijk best goed geregeld hebben. Dat wil niet zeggen dat het bij sloop-nieuwbouw op alle plekken even goed is.

Bouchra Banhammou van Speeltuin Vreewijk de Vaan: Op het moment dat je informele speelplekken formeel gaat maken, dan blijven ze niet meer informeel.

Tessa ten Tije (junior onderzoeker bij Mulier Instituut): Wat levert buitenspelen nou op voor kinderen en waardoor wordt het beïnvloed? [[Presentatie](#)]

Er zijn veel verschillende gezondheidsvoordelen voor kinderen. Als kinderen buiten gaan spelen, voldoen ze sneller aan de beweegnormen. Ze hebben dan vaak een gezonder gewicht. Als je als kind een actieve leefstijl ontwikkelt, zet dat vaak door als je volwassen bent en is de kans op obesitas in je latere leven kleiner.

Kinderen ontwikkelen tijdens het buitenspelen hun motorische vaardigheden. Ook heeft het mentale gezondheidsvoordelen. Kinderen hebben minder stress en angst als ze buiten spelen. Ze ontspannen, zitten beter in hun vel. Door bewegen maak je endorfine aan. Dat draagt bij aan een betere stemming en een verlaagde kans op depressie. Verder zijn er ook algemene gezondheidsvoordelen. Naar buiten gaan, is gewoon goed voor je: je krijgt meer zonlicht, waardoor je meer vitamine D aanmaakt. En dat leidt tot sterkere botten. Ook je immuunsysteem wordt verbeterd. Als je buiten speelt, dan kom je natuurlijk in contact met veel meer bacteriën en dat verstevigt je immuunsysteem.

Naast effect op de gezondheid heeft buitenspelen ook een positief effect op de ontwikkeling van kinderen. Zo leren kinderen tijdens het buitenspelen hun grenzen verkennen, risico's inschatten en problemen oplossen. Het stimuleert ook hun fantasie, ze kunnen hun creativiteit erin kwijt door bijvoorbeeld nieuwe spelletjes te bedenken. Als kinderen lekker naar buiten gaan, kunnen ze hun energie kwijt waardoor ze zich daarna vaak beter kunnen concentreren.

Ook op sociaal-emotioneel gebied zijn er voordelen. Buitenspelen doen kinderen vaak samen met anderen, dus ze leren daardoor samenwerken en ruzies oplossen. Het is ook heel goed voor de veerkracht van kinderen. Ze leren omgaan met tegenslagen. Als iets niet meteen lukt, dat ze dan niet meteen opgeven, maar het nog een keer proberen. Zo bouwen ze veerkracht en zelfvertrouwen op. En autonomie: als kinderen buiten mogen spelen, bepalen ze zelf wat ze gaan doen. Ze leren zelfstandig te zijn. Dit is een deel van de opbrengsten van buitenspelen, maar het gaat bovenal om plezier, dat moet centraal staan.

Kinderen die buitenspelen passen verschillende vormen van spel toe. Natuurlijk spelen stimuleert heel erg de creativiteit van kinderen. Uit onderzoek blijkt dat in de buurt zijn van een groene omgeving stress verlaagt. Avontuurlijk of risicovol spelen, stimuleert de veerkracht en de autonomie.

Doordat kinderen zo divers kunnen buitenspelen, heeft het ook heel diverse opbrengsten.

Een onderzoek waar ik nu mee bezig ben, is: wat beïnvloedt buitenspelen nou eigenlijk allemaal? Hoe hangen die factoren allemaal samen? Uit literatuuronderzoek kwamen al 116 factoren. Experts vulden deze lijst aan met 83 nieuwe factoren. Dus bijna 200 factoren hebben invloed op buitenspelen. De factoren zijn ingedeeld in 40 clusters, verdeeld op drie niveaus. Voor deze presentatie licht ik per niveau zes clusters uit.

Individueel niveau:

- demografische kenmerken van het kind of de ouder (leeftijd kind, geslacht, herkomst ouders);
- fysieke en ontwikkelingsgerelateerde kenmerken (bijvoorbeeld of het kind een beperking heeft, maar ook de motorische vaardigheden);
- persoonlijkheid/karakter van het kind (mate van zelfvertrouwen of sociale vaardigheden);
- anderen om mee te spelen (broers of zussen, vriendjes in de buurt);
- kennis of perceptie van voordelen van buitenspelen, bij kind en ouders;
- hoeveelheid vrije tijd: hoeveel tijd is nog beschikbaar en kiest het kind voor het scherm of voor buitenspelen.

Sociaal niveau:

- sociale normen rondom buitenspelen (hoe gewoon is het om buiten te spelen in een wijk);
- sociale cohesie (voelen mensen zich verbonden met elkaar, kennen ze de buren);
- betrokkenheid van ouders (nemen ouders kinderen mee naar buiten);
- toezicht;
- stimulerende en beperkende maatregelen (grijpen ouders snel in omdat ze vinden dat het kind te veel risico neemt of laten ze het kind lekker zijn gang gaan);
- beleid overheid/gemeente rondom het stimuleren van buitenspelen.

Omgevingsniveau:

- ruimtelijk indeling van de buurt (verstedelijking, hoeveelheid groen);
- veiligheid (is de buurt veilig om buiten te spelen, verkeersveiligheid in relatie tot bereikbaarheid speelplek);
- speelomgeving (zijn er speelplekken beschikbaar en hoe dichtbij);
- indeling van speelplekken (omheining, bosjes om je achter te verstoppen);
- staat van de speelplekken (staat van onderhoud, vervuiling, vandalisme);
- aantrekkelijkheid van speelplekken (bieden speelplekken uitdaging of ruimte om risico's te nemen).

Het Mulier instituut heeft nog veel andere interessante onderzoeken gedaan, zoals de toolbox buitenspelen die gemeenten handvatten biedt om buitenspelen in kaart te brengen, en de vragenlijst 'Buitenspelen in Kaart' (BinK).

Buitenspelen is heel breed en er zijn veel verschillende manieren om buitenspelen te stimuleren. Een mooie speelplek aanleggen is natuurlijk heel belangrijk maar denk daarbij ook aan de andere factoren. Kan het kind daar wel veilig komen? Is er ook toezicht? Zijn er ook andere kindjes om mee buiten te spelen?

Als aanwezig nog vragen hebben, kan dat altijd (t.tentije@mulierinstituut.nl)

Reactie panellid **Pauline van der Loo**: Vanuit Jantje Beton in samenwerking met het Erasmus MC loopt een heel groot onderzoek, Generation R. Er is gekeken bij kinderen die nu inmiddels 21 jaar lang zijn gevolgd, naar hoe vaak zij buitenspelen. Dat brengt veel inzicht. Wat betekent meer buiten zijn voor de gezondheid van kinderen op het gebied van slapen, ogen, obesitas. Daar hebben wij vanuit Jantje Beton een factsheet over gemaakt [[Factsheet Buitenspelen = gezond](#)].

Zoals we hier zitten, zijn wij allemaal wel grote voorstanders van buitenspelers en echte 'believers'. Hoe kunnen we al dit soort informatie beter gebruiken om ook mensen die dat nog niet zijn, te overtuigen. Mensen die misschien nieuwbouwwijken maken.

Arjen Goedendorp (ambtenaar bij de gemeente Rotterdam). Echt een enorm thema is de zorgkosten. Dit verhaal zou je moeten gebruiken om die urgentie voor de zorg ook onder de aandacht te brengen. Veel meer dan nu. Je moet relatief lage investeringen doen die een enorm lange termijn effect krijgen. Dat is iets wat ook vanuit deze groep best meer naar voren mag komen en ik zal het zelf ook meenemen. Jantje Beton heeft enkele jaren geleden een MKBA Speeltuinen (Maatschappelijke Kosten Baten Analyse) uitgewerkt met een doorrekening van de meerwaarde.

Bas Goedendorp: We zitten wel op dezelfde lijn. We vinden met z'n allen dat buitenspelen belangrijk is. Maar aan de overkant van de Pleinweg wordt op dit moment een speeltuin gehalveerd ten faveure van woningbouw. Die woningbouw is belangrijk en daarmee wordt buitenspelen niet minder belangrijk. Maar het wil wel zeggen dat je afwegingen moet maken. We wilden hier laten zien wat buitenspelen eigenlijk doet voor kinderen. Dan gaat het inderdaad over de sociaal-emotionele ontwikkeling en gezondheid. De kinderen die op jonge leeftijd leren of gewoon zijn om te bewegen, zullen dat op latere leeftijd ook blijven doen. Dat is wat Arjan ook aangeeft: het preventieve karakter van het buitenspelen is van enorm veel waarde. Wat doet dat voor de ontwikkeling van kinderen op lange termijn, ook qua geestelijke ontwikkeling. We willen laten zien wat de opbrengst van buitenspelen voor kinderen is. En daar kan je op interveniëren. Gerben en Tessa benoemden al de fysieke kant. De beleidsmatige kant wordt ook genoemd. En daar moeten met z'n allen over nadenken.

Naar aanleiding van een vraag uit het publiek wat de invloed is van het weer, geeft **Tessa** aan dat weergesteldheid een van de vele factoren is. Met de vragenlijst BinK meet je hoeveel kinderen buitenspelen. Door dat gedurende het jaar uit te zetten, kan je ook de weersinvloeden goed in kaart brengen.

Alfred Budo (Speeltuin Zandtuin) vraagt zich af of het element 'voorbeeld' een rol speelt. We verwijten kinderen dat ze veel met een scherm in de hand zitten. Maar kun je zeggen jij gaat buitenspelen als je zelf ook de hele dag op je telefoon zit.

Bas van der Heijden van BMC (adviesbureau dat veel voor gemeenten, overheden en de publieke sector werkt): Toekomst van de georganiseerde speeltuin [[Presentatie](#)].

Bas heeft een achtergrond in sport & bewegen en gezondheid. BMC kwam in contact met Jantje Beton vanwege de vraag over de toekomstbestendigheid van speeltuinen. Daar hebben wij een verkenning op gedaan en advies gegeven over speeltuinen en het speeltuinwerk. Daarbij keken we vooral naar de beheerde, georganiseerde speeltuinen door verenigingen, gemeenten, welzijnswerk of inwonersinitiatieven.

Bij een congres hield een hoogleraar een pleidooi dat we moeten beseffen hoe goed we het hebben als het gaat om sport en beweegontwikkeling in Nederland, als je kijkt naar sport- en beweegdeelname en het aantal voorzieningen. Dat geldt ook voor spelen, buitenspelen, speeltuinen en alle speelplekken die we hebben. Maar dat betekent niet dat het voor iedereen automatisch heel makkelijk is of dat iedereen automatisch deelneemt. En ook niet dat het automatisch zo blijft in de toekomst. Speeltuinen zijn kwetsbaar. Hoe gaan we om met de vaak onzekere situatie? Afhankelijkheid van vrijwilligerswerk. De aantrekkingskracht van het spelen. De vele crisis: gebrek aan ruimte, wonen, bestaanszekerheid, klimaat, gezondheid.

We hebben gekeken naar toekomstbestendigheid. Het is onmogelijk om de ideale wereld in de toekomst te schetsen en dan te vertellen hoe het moet. BMC heeft met een heel brede kijk naar speeltuinen gekeken en dingen in kaart gebracht.

Allereerst, het gaat om het kind zelf. Het gaat om de speeltuin als plek, de ruimte waar gespeeld kan worden. We hebben gekeken naar de organisatie: bestuur, vrijwilligers, inwoners, omwonenden, gemeente. En naar de directe omgeving, dus wat beïnvloedt de wijk (aanwezigheid van natuur e.d.) en naar brede ontwikkelingen, zoals financiële crisis, wooncrisis of klimaat.

We hebben ook vergelijkingen gemaakt van buiten het speeltuinwerk, zoals hoe in het bibliotheekwezen is nagedacht over het relevant houden van de bibliotheek. Ook in de sport- en beweegwereld wordt hard gewerkt om de verenigingen sterk en vitaal te houden.

Wat allereerst opviel, is de enorme rijkheid en diversiteit van het aantal speeltuinen. Dat gaat van speeltuinen waar natuur en in het groen spelen centraal staat, of bouwen en avontuur, of een meer traditionele vereniging met speeltoestellen, maar ook hartstikke mooi en ook heel erg relevant.

We zagen allerlei ruimtes bij de speeltuinen: een soort huiskamertje met een barretje, een hobbyruimte, feestruimtes. En een ontzettend breed aanbod aan activiteiten voor de hele buurt eromheen. Van jong tot oud. Voetbalpraat. Een clubje voor dames, klaverjassen, maar ook samen koken. We zagen welzijnswerk plaatsvinden, sportlessen, fysiotherapeuten, kinderopvang.

Allemaal zaken die iets kunnen betekenen, ook voor de vitaliteit van zo'n speeltuin.

Allerlei verschillende toestellen natuurlijk, ook voor kinderen met een beperking. Een soort binnenspeeltuin ook met klimmen, klauteren en luchtkussens. In die ruimte was overigens ook de kindersfysiotherapeut werkzaam die daar oefeningen deed met kinderen dus het kan heel divers gebruikt worden.

Wij waren blij verrast: wat hebben we in ons land veel mooie speeltuinen die natuurlijk aanvullend zijn op al die onbeheerde speelplekken die in de wijken te vinden zijn.

Er zijn ook enkele zorgen:

- Vergrijzing van vrijwilligers. Veel bestuursleden en vrijwilligers blijven vanuit passie en betrokkenheid lang zitten, ook omdat het nodig is. Het is relatief lastig om nieuwe mensen toe te voegen: jonge ouders of andere omwonenden die iets voor die speeltuin willen of kunnen doen.
- De financiële mogelijkheden van de beheerde speeltuinen zijn vaak erg gering. Liever geen entree vragen. Afhankelijk van de subsidie van de gemeente. Andere minimale inkomsten of sponsors. Terwijl je het liefst wilt investeren en aanpassen op de behoeften van de kinderen, met de mooiste toestellen of de rijkste natuur. Ook zo'n natuurspeeltuin kost ontzettend veel onderhoud.
- De beschikbaarheid en kwaliteit van speeltuinen. Jantje Beton zet zich ook in voor het behoud van speeltuinen. Het loopt achteruit. En voor de speeltuinen die er zijn, kost het heel veel moeite om die op kwaliteit te houden.
- Veel keuze voor vrije tijdsbesteding. Jongeren en kinderen van nu hebben ontzettende drukke levens.
- Schaarste van ruimte.
- Verschraving van voorzieningen in de buurt (het aantal buurthuizen, ontmoetingsplekken, sporthallen loopt terug), met veel invloed op de leefbaarheid, zeker in dorpen en wat landelijkere gebieden. En daar is de speeltuin ook een onderdeel van.
- Kwaliteit van de (gezonde) leefomgeving: veel stenen, weinig vergroening, weinig verkoeling. Ook in eten, drinken, veel ongezond aanbod. Veel verleiding om stil te zitten of met de auto of met de bus te gaan. Er is veel inactiviteit in ons leven.
- De gezondheid van onszelf (overgewicht, chronische ziekte, diabetes, etc.) en de verschillen daartussen, tussen arm en rijk, tussen hoger of lager opgeleid. We zien dat die verschillen toenemen en dat we daar heel moeilijk invloed op uit kunnen oefenen.

Er zijn wel degelijk mogelijkheden om met elkaar ergens mee aan de slag te gaan. En voor een groot deel doen we dit al. Ons pleidooi: kunnen we het speeltuinwerk en de speeltuin veel meer versterken en breder positioneren.

In gemeenten is er veel aandacht voor cultuur, voor sporten en bewegen, voor welzijn. De speeltuin is wat mij betreft daar een onderdeel van. Alleen het speeltuinwerk, speelbeleid, is toch vaker een wat kleiner domein. Het krijgt minder aandacht, is ook niet zo zichtbaar en hoorbaar. Die positie versterken is een heel belangrijke stap. En dat kunnen we samen. Dus ik spreek dan de gemeente en de speeltuinsector aan: partijen als BSW, Jantje Beton, andere landelijke organisaties en de speeltuinen zelf.

De speeltuin is te veel een ondergewaardeerde plek waar kinderen kunnen spelen. Maar de speeltuin die ik voor me zie en die ik op veel plekken heb gezien, is eigenlijk een cruciale sociale basisvoorziening die nodig is voor de leefbaarheid van steden, buurten, wijken, dorpen, etc. Als je dat op die manier bekijkt, is de meerwaarde veel groter. Het ging net al over de verbinding met zorg. Dan wordt zo'n speeltuin ineens een heel ander type voorziening dan alleen een plek waar een kind kan schommelen of avontuurlijk kan spelen. Dan heb je een breed fijnmazig netwerk van al die groene trapveldjes, al die kleine speelplekjes en zo af en toe een wat grotere speeltuin als een 'centrale hub' waarmee je dat kunt neerzetten. Hoe doe je dat dan?

Wat ons betreft begint het met een goede visie en condities. Je moet met elkaar een plan hebben. Als gemeente zijnde met al je partners. Het is heel goed om te horen dat er in Rotterdam gewerkt wordt aan een nieuwe visie. En dat je dat ook met elkaar doet. Dat je een plan maakt van hoe kijken wij aan tegen spelen: het belang van spelen van kinderen, het ontmoeten van mensen, etc. Daarbij stellen we ook uitgangspunten vast, en dat gaan we in ons beleid verankeren.

Dat hoeft niet perse speelbeleid te zijn. Spelen draagt bij aan gezondheid, aan welzijn, aan leefbaarheid van wijken, aan bestaanszekerheid, inkomensbeleid. Als het ons lukt om het spelen en de speeltuinen aan al dat soort thema's te verbinden, wordt de bestendigheid daarvan veel beter. En hopelijk krijg je dan ook meer uitvoeringskracht. Daarmee bedoelen we mensen en organisaties die iets kunnen bijdragen aan het behouden van die speeltuinen. Nu is er heel veel werk voor een paar mensen, die bestuurders, die vrijwilligers, of die ene ambtenaar die zich er hard voor maakt. Maar met elkaar kun je veel meer.

Ik zie iemand van Rotterdam Sportsupport zitten: daar zijn veel mensen die sport stimuleren of sportverenigingen ondersteunen. De speeltuin is niet zo heel veel anders. Dus je kunt ook van de krachten bij andere partijen gebruik maken om het speeltuinwerk te versterken. Met elkaar realiseer je dan een stevigere basis waarmee die speeltuinen ook kunnen blijven bestaan.

Investeren in vitale speeltuinen en de sector. Er zijn ontzettend veel speeltuinen in Nederland. Op heel veel plekken zijn er partijen zoals BSW, een soort koepelorganisatie die de speeltuinen ondersteunt of adviseert. Er zijn landelijke partijen daarmee bezig. Er zijn ook verbindingen met andere sectoren. Kun je dat versterken? Is er advisering en ondersteuning mogelijk? Aanvullend op al die vrijwilligers.

Er wordt ook al nagedacht over professionaliseren. Niet in plaats van vrijwilligerswerk, maar aanvullend erop. Er zijn gemeenten die met straat- en speelcoaches werken, aanvullend op de buurtsportcoaches en de cultuurcoaches. Maar die zijn er op heel veel plekken ook niet.

Wij pleiten voor meer uitwisseling met elkaar, ook met andere mensen die niet van het spelen zijn. En wissel goede ideeën uit. Een lerend netwerk: ontmoeting, kennis delen. Laat dan ook met elkaar zien wat die speeltuin oplevert, draag dat veel meer uit en maak jezelf eigenlijk onmisbaar.

Het laatste stukje is de ontwikkeling van het speeltuinwerk. Wat wij ook wel hebben gehoord, is dat de oude traditionele speeltuin en de besturen – zonder iemand af te willen doen – een beetje de beheerderstaak was. Hek open, zorgen dat er gespeeld kan worden, het onderhoud van de toestellen verzorgen en op het einde van de dag het hek weer dicht. Die beheerderstaak is heel belangrijk, maar ik denk dat zo'n speeltuin en ook andere speelplekken veel meer de samenleving kunnen dienen op

een manier waarop ze grotere maatschappelijke meerwaarde hebben. Dan komen er meer mensen binnen, niet alleen spelende kinderen, maar mensen die daar iets te zoeken hebben. Zoals in Enschede waar mensen yoga komen doen, ouderen elkaar ontmoeten overdag, welzijnswerk ook zijn werk kan doen, waarbij er veel meer dynamiek ontstaat. En dan wordt het speeltuinwerk ook een partner van het welzijnswerk, van sport- en beweegstimulering, van de gezondheidszorg, van het onderwijs, noem maar op.

Dat resulteert dan in de maatschappelijke impact. We hebben het vaak over impact maken, zorgen dat je je relevant maakt, laten zien wat voor belangrijke sleutelrol je eigenlijk als speeltuin hebt in je directe omgeving.

Er zijn gelukkig voorbeelden waarbij een speeltuin dreigt te verdwijnen, waarop de buurt ineens laat zien: dit willen wij niet kwijt, wij hebben deze plek nodig en die moet behouden blijven. Dat heeft te maken met dat je meer mensen betrokken wilt laten zijn bij die speeltuin. We denken heel snel aan kinderen en hun ouders, aan opa's en oma's, maar denk ook aan al die andere omwonenden die eigenlijk eenzaam thuis zitten of te weinig buiten komen. Mensen die drie hoog wonen en geen eigen tuin hebben. Dit is gewoon de tuin van deze wijk. Dit is een groene plek. Hier is verkoeling als het 40 graden is. Hier is schaduw, minder steen.

Op heel veel manieren kun je als speeltuin je meerwaarde aantonen en andere doelgroepen binnenhalen. En als dat lukt, krijg je ook meer inkomsten. Er zijn speeltuinen die succesvolle horeca hebben. Zitten de ouders op het terras en zijn de kinderen aan het spelen. Je kunt op veel manieren je inkomsten daarmee vergroten. Proactief samenwerkingen aangaan. Ik zie dat speeltuinen vaak een mooie ligging hebben met de school dichtbij, de sporthal, fysiotherapie- of een huisartsenpraktijk. Maar hoeveel verbindingen worden er nou eigenlijk gemaakt tussen die voorzieningen? Of een bibliotheek? Veel te weinig. Terwijl je samen onder maatschappelijke voorzieningen valt en samen die leefbaarheid voor inwoners realiseert. Scholen hebben vaak een tekort aan speelruimte en we mopperen vaak dat schoolpleinen te veel steen hebben. Hoeveel scholen maken gebruik van de speeltuinen in de wijk als een tweede schoolplein? Daar hebben wij naar gekeken en we zien veel kansen om die samenwerkingen te vergroten. Het kost even moeite. Ik snap ook dat er bestuurders bij zullen zijn die zeggen: moet ik dat er ook nog bij gaan doen? Daar kun je je wellicht ook bij laten helpen. Maar die samenwerking levert uiteindelijk ook weer iets op. Dus sta daar voor open en kijk wat dat aan winst kan opleveren. En dan het meten, weten en laten zien. SROI (Social Return On Investment): wat levert dat minimale geld dat we in de speeltuin stoppen aan de achterkant op? In het voorkomen van diabetes bij jonge kinderen of overgewicht. Of in het voorkomen van criminaliteit of mentale zorgen. Kunnen we dat aantonen en laten zien aan de gemeente, fondsen, ouders: hier zit minimaal geld in, maar het levert ontzettend veel op. Dus het moet eigenlijk geen discussie zijn of die speeltuin hier wel of niet moet blijven. Het is eigenlijk een voldongen feit. Het is een belangrijke sociale basisvoorziening. En we kunnen niet zonder.

Dit gaat vooral over mogelijkheden om te versterken vanuit de huidige situatie maar we denken ook na of je dingen nog opnieuw kunt uitvinden. Wat we heel goed kunnen, is kijken naar het nu en dat een stukje verbeteren. Maar als we nu de speeltuinen of het speeltuinwerk helemaal opnieuw zouden uitvinden? Het op een andere manier organiseren, met respect en gebruikmakend van het bestaande: die krachtige samenwerking, die krachtige besturen, die mooie speeltuinplekken. Kun je er ook nog op vernieuwen? En waar kom je dan op uit? Er wordt snel gedacht aan meer digitaal. Ik weet niet of dat nou perse de oplossing is. Maar sta met elkaar wel voor eventuele innovatie. En soms moet je het gewoon eens helemaal opnieuw uitvinden.

Er is ook vanuit het Rijk ontzettend veel aandacht voor de houdbaarheid van de zorg richting de toekomst. We worden allemaal ouder en inactiever, maar we willen inzetten op preventie en gezond leven. Stel je toch eens voor dat we over een paar jaar kunnen zeggen dat de speeltuin en het buitenspelen daar een grote rol in heeft gepakt? Dat de aanwezigheid van de speeltuin gewoon standaard onderdeel is van het tekenen van een nieuwe woonwijk.

De speeltuinen en het speeltuinwerk kunnen bijdragen aan de sociale cohesie. Groepen mensen die elkaar steeds minder zien, kunnen elkaar op die speeltuinwereld ontmoeten.

Denk ook aan biodiversiteit. Onze straten zijn te veel versteend, speeltuinen kunnen daarin een grote rol spelen, bijvoorbeeld in de natuurspeeltuinen waar ook bloemenstruiken bij kunnen komen. Verkoeling en wateropvang, er is vaak of heel veel regen of veel te weinig. De speeltuin is vaak een groene oase in de wijk. Hoe kun je op die manier ook je meerwaarde tonen?

En wat ik mooi zou vinden, een beetje utopie, maar wat nou als we dit zo gaaf kunnen maken met elkaar, dat er bij de gemiddelde speeltuinvereniging straks een wachtlijst is voor het aantal vrijwilligers.

Bas Goedendorp: Dit verhaal inspireert mij, maar wat ik vooral richting de Rotterdamse speeltuinen wil meegeven, is de term 'onbewust bekwaam'. Veel speeltuinen doen al heel veel, op het gebied van armoede, preventie, samenwerken met welzijn... Alleen zijn de meesten zich er eigenlijk niet van bewust en daarmee vertellen ze dus ook niet dat verhaal. Anderhalf jaar geleden hebben we commissieleden uitgenodigd op Speelcentrum Weena. Daar is een uitgiftepunt voor tweedehands kleding en ze doen allerlei andere dingen voor de wijk. Maar je ziet dat dat verhaal niet bekend is. We moeten zorgen dat we niet alleen onbewust bekwaam zijn, maar dat vertalen naar bewust bekwaam. Dat we zelfbewust zijn, weten wat we doen en dat verbeteren met elkaar, met welzijn, met onderwijs. En dat ook uitdragen.

Alfred Budo heeft enkele vragen: Is in de wet niet geregeld dat je als je een nieuwbouwwijk maakt je ook zoveel procent aan kunst moeten uitgeven? Kan dat dan ook niet gelijk per wet worden geregeld voor een speeltuin?

Bas van der Heijden antwoordt dat het nu nog niet zo is, maar dat dat wel goed zou zijn. Er wordt wel steeds meer gesproken over richtlijnen voor gezondheid en gezonde leefomgeving (groen, minder aanbod van ongezond voedsel).

Alfred geeft aan dat hij bij allerlei instanties heeft aangeklopt, maar zij zien de speeltuin over het algemeen niet als volwaardige partner.

Bas van der Heijden antwoordt dat het ingewikkelde, en het mooie, van nu is dat veel vraagstukken niet meer op zichzelf staan. De gezondheid van kinderen, het kunnen spelen, goed onderwijs heeft allemaal met elkaar te maken. We doen steeds meer in samenwerking met elkaar. Maar je moet wel twee kanten op uitleggen waarom die samenwerking nodig is: wat wil ik van jou, wat kun jij bij mij halen.

Ron Sinoo vraagt naar kansherkenning. Als je als burger kansen ziet die op de straat gebeuren, bijvoorbeeld hoe jongens en meisjes spontaan op een speelplaats met elkaar voetballen. Wat kunnen we daarmee? Kan je dat ergens doorgeven?

Bas van der Heijden: Als zoiets ontstaat, moet je je ermee gaan bemoeien? Dan slaan we het misschien dood. Maar als er een overleg is van mensen die zich om die wijk bekommeren, kan je dat soort signalen gewoon drie of vier keer per jaar agenderen. Dan samen nadenken wat zullen we hiermee doen? Dat je na deze conferentie samen een netwerk vormt, met hetzelfde belang. Daaraan wil ik graag bijdragen. Laat dit de start zijn. We hebben nu ideeën of inzichten bij jullie neergelegd, maar daar moet het niet bij blijven.

Bas Goedendorp reageert op de feedback ten aanzien van de organisatie van de conferentie. Dit is voor ons de eerste keer. Eigenlijk zou ontwikkelaar De Vries en Verburg hier ook aanwezig zijn, maar door omstandigheden kon dat niet. Tegelijkertijd hebben we wel de voorzet gedaan om met een aantal partijen te kijken in de gebiedsontwikkeling, hoe ziet nu dat buitenspelen eruit. En dan wordt het een stuk praktischer.

Vandaag ging het om het belang van buitenspelen, weten wat er nu gebeurt en waarom dit nou gebeurt? En wat we daar aan kunnen doen? In de volgende stap kunnen we het een stuk concreter maken.

Bouchra Banhammou had bij de presentatie van Bas het idee dat het vooral gaat om de ontschotting tussen verschillende organisaties. Als we dat op verschillende gebieden, niet alleen maar met buitenspelen, zouden doen dan zou je eigenlijk veel meer opbrengst kunnen hebben. Daar zit volgens mij de moeilijkheidsgraad in om dat voor elkaar te krijgen, en niet binnen de speeltuinen onderling. Maar om die samenwerking voor elkaar te krijgen om alle functies met elkaar te verbinden, daar zitten echt heel lange trajecten op.

Bas van der Heijden: Ik besef dat het makkelijk gezegd is vanaf hier, maar het kost tijd.

Josje van Nes vult aan dat zij van de nieuwe omgevingswet één ding heeft onthouden: de fysieke leefomgeving van de mens moet altijd centraal staan. Dus dat biedt wel hoop.

Pieter Boshuizen: Over hoop gesproken. Het perspectief dat er weer energie ontstaat binnen de speeltuinen, dat lijkt me fantastisch. En ik denk ook dat het mogelijk is. Tegelijkertijd wil ik jullie als BMC, maar ook BSW en de lokale overheid kritisch een spiegel voorhouden. Want het hele plan rondom beleidsmatig werken, return on investment, meer professionaliseren, kan een kracht zijn om dingen te vitaliseren en de kracht van de wijk te benutten. Maar let op, het kan het ook stuk maken. Want juist doordat je steeds meer professionaliseert, hou je juist die informele kracht van de bewoners zelf eruit. En ik wil BMC en BSW echt op het hart drukken om daar heel goed op te letten. Dat je steeds opnieuw die stap terugzet naar die bewoners die rondom de speeltuinen werken, die ouders, die kinderen. Om te kijken hoe alle stappen die we zetten ten goede van de wijk komen. Alle mensen zitten hier te knikken,

maar ondertussen heb je het Kinderparadijs in Noord maar ook Speeltuin De Vaan, Speelboerderij Odilia en een initiatief als De Katrol en het Zuiderlokaal. Allemaal initiatieven die gedragen worden door bewoners, en onder het mom van professionalisering, maar ook opgavegericht werken, door de hoeven zakken. Dus let op wat de uiteindelijke impact daarvan is. Zorg dat je heel goed kijkt hoe uiteindelijk het beleid echt ten goede komt aan die bewoners. En dat je de hele tijd het initiatief ook teruglegt bij die bewoners. Zodat inderdaad ook over 30 jaar nog die speeltuinen echt kunnen bloeien, gedragen door de bewoners zelf.

Panellid **Pauline van der Loo** reageert op een paar dingen. De speeltuinwet vindt Jantje Beton super belangrijk en daar lobbyen we ook voor. Niet makkelijk maar heel belangrijk: de speeltuin als echte basisvoorziening in de buurt. We hebben met BMC opgetrokken in het onderzoek. Het maakt duidelijk hoe uniek, belangrijk en prachtig die speeltuinen zijn en dat we dat ook echt moeten behouden. We hebben ook naar aanleiding van het advies een vertaling gemaakt: als je het hebt over een speeltuin van de toekomst, wat is dat dan? Hoe ziet die er dan uit? (Zie bovenste dia op pagina 14 van de presentatie) We zijn vanuit Jantje Beton ook aan het werk met een aantal voorbeelden in het land waar misschien een speeltuin echt op omvallen staat. Hoe kan je dat samen met de buurt, samen met de ouders, samen met de kinderen ook veel meer opbouwen, want volgens mij dat is ook echt de kern van het speeltuinwerk.

Bas van der Heijden licht het plaatje van de speeltuin van de toekomst toe [[Infographic](#)]. Het is een praatplaat. Hier staat eigenlijk in icoontjes en in termen het hele verhaal met ook een soort route. Je ziet die wegen bij elkaar komen naar een zonnige toekomst. Dit kun je zelf ook gebruiken. Met elkaar als bestuur of in een samenwerking. Dit is als gespreksleidraad te gebruiken om te kijken van hoe kijken wij nou samen naar die route en al die aspecten die we kunnen meewegen.

Willem Philipsen: Ik vind het echt een heel mooi idee om de speeltuin als sociale basisvoorziening te zien want dat is ze natuurlijk eigenlijk ook. We hebben het ook over het inclusief maken van bestaande speeltuinen, 55 in Rotterdam. De die speelde toen we binnenkwamen ([Video over de opening van carousel die ook toegankelijk is voor kinderen in een rolstoel](#)), ging natuurlijk over 110-Morgen. Mooi voorbeeld van hoe de speeltuin juist bottom-up werkt vanuit de vraag van de kinderen die er spelen en dus steeds meer toegankelijke toestellen neerzet. Ook inhakend op het samenspelakkoord natuurlijk. Ik denk dat we dat als een soort olievlek moeten laten verspreiden.

Marcel Hartevelde van speeltuin Tarwewijk: ik zit pas vijf maanden in het speeltuinwezen, dus ik weet misschien nog niet zoveel als jullie allemaal. We vinden allemaal dat buitenspelen gezond is, daar zetten we ons hard voor in. Wat je probeert te zoeken, is wat de vertaalslag naar een buurt is zodat ze allemaal weer massaal hierheen komen. Het gaat over het indelen van de publieke ruimte, maar wij hebben al een speeltuin. Als morgen deze speeltuin weggesaneerd wordt, komt de wijk dan in opstand en waarom wel of niet? Een groot deel van de wijk komt hier, maar het lijkt wel op een consumentenrelatie met de speeltuin. Ouders bellen ons wel eens op van waarom zijn jullie een uur eerder dicht want onze kinderen zitten daar tot sluit, want daarna komen wij pas thuis. Dat is natuurlijk een rare relatie om met je wijk te hebben. De andere kant is natuurlijk: als een ouder een uurtje inspringt - en dat netwerk is er - is de speeltuin altijd open. Ik loop hier ook als vrijwilliger, maar ik word aangesproken alsof ik een bedrijf run waarin ik een kwaliteit hoog te houden heb. Terwijl ik denk, eigenlijk is de speeltuin van iedereen. Ik ben hier ingesprongen omdat we het bericht kregen dat anders de speeltuin misschien ging stoppen, want er waren te weinig vrijwilligers. Ik wil dat graag voor de wijk doen. Maar hoe krijg je dat gevoel nu breder binnen je wijk?

Dus ik geloof jullie dat buitenspelen belangrijk is, maar ik vind het jammer dat we dat in cijfertjes moeten vatten voordat mensen in de politiek dat gaan voelen. Ik wil mensen en de wijk activeren. Dat is eigenlijk waar ik naar op zoek ben.

Erna Truijens vertelt over mooie initiatieven in onze stad. Bijvoorbeeld in Delftshaven heb je Marianne van de Verbindingskamer. En zij is per definitie geschikt hiervoor, want zij gaat daadwerkelijk die huizen af met een groep mensen die er wonen. Dus dat je gewoon letterlijk het een-op-een contact gaat zoeken. En dat kost natuurlijk tijd en energie. Maar daarmee ga je het wel redden.

Marcel reageert daarop: Daar hebben we het ook over gehad, we hebben een lijst met leden. Dus maak maar twee dagen vrij en ga langs bij iedereen. Want mailtjes verdwijnen, we hebben behoefte aan meer sociaal contact.

Reactie **Bas van der Heijden**: Met dit pleidooi spreken we beleidsmakers aan, maar het laten zien wat je doet en wat de functie van deze plek is, is inderdaad ook een opdracht voor jullie zelf.

We mopperen over hoe onze samenleving zich ontwikkelt, het consumentengedrag. Een cultureel antropoloog hield een verhaal over hoe culturen zich ontwikkelen en hoe systemen werken. En zij zei heel simpel: ja, we doen dat echt zelf. Wij zijn het die het systeem maken en die een bepaalde cultuur creëren, ook van consumentengedrag.

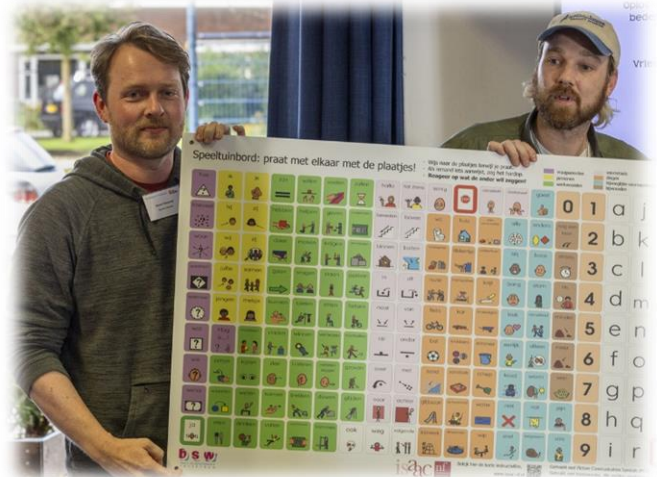
Maar wij reageren daar dan ook weer op. Ik ken veel besturen van sportverenigingen of speeltuinen die dan gaan vergaderen met de deur dicht over hoe gaan we hier de toko draaien en hoe gaan we het op onze manier doen. Daarmee nodig je eigenlijk die consumenten uit om consument te zijn. Dus als het je lukt om echt die centrale spot in deze wijk te zijn met open hekken, open poorten en mensen zien van, dit is zo belangrijk, dan is mijn aanname dat ook meer mensen willen gaan helpen. Of zich op een andere manier gaan opstellen. Die mooie samenleving, die maak je samen.

Josje van Nes: We zijn aan het einde, maar nog niet klaar. Er is behoefte aan een verdiepingsslag. Meer praktisch. Een voorbeeld: We willen graag jongeren betrekken. Soms kan je min of meer toevallig een doelgroep in huis halen. Bij een bewonersavond over de weerstand op een aantal flexwoningen voor jongeren waren die jongeren er. Dat hadden wij niet verwacht. Dus op het moment dat je iets aanbiedt wat voorziet in een enorme wens van een bepaalde doelgroep, dan zijn ze er. Dus soms moet je ook net iets meer zoeken naar waar de behoefte van de mensen rondom die plek dan precies is. En als je die behoefte weet, dan kan je ook wat meer aanbieden waardoor ze vanzelf meer komen.

Bas Goedendorp: Vandaag is echt bedoeld, als een eerste stap. Daarna gaan met elkaar een aantal stappen concreter. Wij als BSW, jullie als bewoner, ook bestuurslid, gemeente Rotterdam vanuit de nieuwe visie waar ze nu aan werken. En ik hoop ook dat we met z'n allen een verhaal krijgen dat gedragen wordt. En Pieter, helemaal met je eens. Ik denk dat het heel mooi zou zijn als wij samen in die spiegel gaan kijken. Wij als professional en jij als vertegenwoordiger van de wijk. Die ons erop scherp kan houden dat het eigenaarschap blijft liggen bij de wijk. Dat heb je bij De Vaan laten zien, dankjewel.

Wij zijn hier vandaag te gast bij speeltuin Tarwewijk. Het vrijwilligersveld vergrijsst, maar niet overal. En dat zie je dus inderdaad hier. Een aantal jonge mensen die zelf het initiatief heeft genomen.

Wij willen ze danken als vrijwilliger, maar we willen ook deze speeltuin bedanken voor de ontvangst, dat we hier mochten zijn. Bas overhandigt Marcel en medebestuurder Marijn Alexander een speeltuinbord. Jan Bergsma van speeltuin Hillesluis licht toe hoe het werkt en geeft aan dat de kinderen dat prima snappen [\[Uitleg speeltuinbord\]](#).

Bas bedankt alle aanwezigen en Josje voor het leiden van de conferentie. Hij besluit met het uitspreken van de hoop dat iedereen met ons wil meedenken. Ook in de volgende stappen van deze zoektocht naar de speeltuin van de toekomst. En de toekomst van de speeltuin midden in de samenleving.